

Türkiye’de Kamu Hizmetine İlişkin Yazılan Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi

Gamze Kara Çetinkaya¹

Özet

Bu çalışmanın amacı Türkiye’de 1985-2024 yılları arasında “kamu hizmeti” kavramına ilişkin yazılan lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizidir. Araştırmanın temel soru cümlesi “Türkiye’ de Kamu Yönetimi alanında yapılmış lisansüstü tezlerin içerisinde kamu hizmeti kavramına ilişkin yapılan lisansüstü çalışmaların çeşitli değişkenler açısından görünümü nasıldır?” şeklinde oluşturulmuştur. Araştırmanın evrenini “1985-2024” yılları arasında YÖKTEZ’e kayıtlı 968 lisansüstü tez oluşturmaktadır. Araştırmada bibliyometrik analiz yöntemi kullanılmıştır. Bibliyometrik analiz yöntemi ile “kamu hizmeti” kavramına ilişkin yazılan YÖKTEZ’e kayıtlı 968 lisansüstü tezin, yayınlandıkları yıl, üniversite bilgileri, enstitü bilgileri, danışman ünvanı ve tezin türü ile tezde kullanılan yöntem ve teknik bilgilerine ilişkin veriler elde edilmiştir. Elde edilen veriler SPSS29 ve Word Art programları kullanılarak çeşitli analizler yapılmıştır. Analiz sonuçları grafik ve tablolara dönüştürülmüştür. Elde edilen sonuçlara göre kamu hizmeti kavramına ilişkin en az çalışmanın 1985, 1986, 1990 ve 1991 yıllarında (1 adet) yapıldığı; en fazla çalışmanın ise 2019 yılında (127 adet) yapıldığı görülmüştür. Bu kavrama ilişkin 136 farklı üniversitede çalışma yapılmış olup; en fazla çalışmanın 123 adet lisansüstü tez ile Ankara Üniversitesi’nde yapıldığı görülmüştür. Tezlerin türüne bakıldığında ise lisansüstü tezlerin %77,99’unu (755) yüksek lisans tezi oluşturmaktadır. En fazla Kamu Yönetimi alanıyla ilişkilendirilen 214 adet lisansüstü tezinde 194 adeti Sosyal Bilimler Enstitüleri tarafından araştırılmıştır. Araştırılan bu tezlerde en çok nitel yöntemin kullanıldığı ve ünvanı Prof. Dr. olan akademik danışmanlar tarafından yürütüldüğü sonucuna varılmıştır.

1 Öğr. Gör. Çanakkale Sosyal Bilimler MYO, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, gamze.kara@comu.edu.tr <https://orcid.org/0000-0003-2474-324X>

1. GİRİŞ

Bu çalışmanın konusu, Türk Kamu Yönetiminin önemli konularından biri olan kamu hizmeti kavramına dair yapılan lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizidir. Bu araştırmanın amacı ise kamu hizmeti kavramını içeren konu başlığı ile yazılan lisansüstü tezlerin farklı bibliyometrik özellikleri kapsamında değerlendirilmesidir. Bibliyometrik analizden önce araştırmanın konusunu oluşturan kamu hizmeti kavramına ilişkin tanımlar yapılması ve kamu yönetimi perspektifinde bu kavramın öneminin vurgulanması gerekmektedir.

Kamu hizmeti kavramının, 19. yüzyılda Duguit ve çalışma arkadaşları tarafından literatüre kazandırıldığı bilinmektedir (Ulusoy, 1999). Duguit ve arkadaşları tarafından, devletin işleyişinde ortaya çıkan değişimler açıklanmaya çalışılmış ve bu çalışmalar sonucunda Kamu Hizmetleri (Bordeaux) Okulu oluşturulmuştur (İşten, 2007). Burada ortaya çıkan değişimler ile kastedilen daha çok kamu hukuku ile ilgilidir. Dolayısıyla bu okulun amacı da kamu hukuku okulu olmasıdır. Ayrıca Bordeaux okulu dışında Fransa’da faaliyet gösteren Toulouse ve Starsbourg okulları da aynı amaca hizmet etmenin yanında devlet ile iktidar kavramlarını yorumlayan hukuk katedrali olma özelliğine sahiptir (Akkaya, 2003: 154). Bu okulların temel özelliği kamu hizmeti kavramını devletin ve idare hukukunun açıklayıcı kavramı şeklinde kurgulamasıdır (İşten, 2007). Kavramın bir diğer özelliği de Türk idare hukukunun da etkisi altında olduğu Fransız idare hukukunun ve Fransız hukukunun temel kavramını oluşturmalarıdır (Sarıs, 2011: 47).

Kamu hizmeti kavramı kapsam yönünden hem idare hukukunun hem de kamu yönetiminin önemli konularından biridir. İçerdikleri anlam itibariyle de farklılıklar içermektedir. Örneğin, idare hukukunun konusu olan kamu hizmeti kavramı Jéze tarafından idarenin köşe taşı (İşten, 2007) olarak tanımlanırken; kamu yönetimi açısından kamu kurumları tarafından sunulan hizmetleri kapsamaktadır. Bu çalışmanın konusunu daha çok kamu yönetimi alanında kullanılan “kamu hizmeti” kavramı oluşturduğu için “kamu hizmeti” kavramı ile ifade edilen kamu yönetimi açısından kullanılan anlamıdır. Dolayısıyla özellikleri ve kapsamı da bu bağlamda değerlendirilecektir.

Kamu hizmeti kavramının en kapsamlı tanımı ise “devlet ya da diğer kamu tüzel kişileri tarafından ya da bunların gözetim ve denetimleri altında, genel ve ortak gereksinimleri karşılamak, kamu yararı ya da çıkarını sağlamak için yapılan ve topluma sunulmuş bulunan sürekli ve düzenli etkinlikler” şeklinde tanımlanabilir. Bu tanım Anayasa Mahkemesinin E.S: 1994/43 ve K. S.: 1994/42-2 kararında yer verilen kamu hizmetine ilişkin tanımdır. Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere sunulan herhangi bir hizmetin kamu hizmeti

kategorisinde değerlendirilebilmesi için sahip olması gereken bazı özellikler vardır. Bu özellikler ise şöyledir:

- Sunulacak hizmetin bizzat devlet otoritesi tarafından ya da onun denetim ve gözetimi altında kamu tüzel kişilerinca sunulması gerekmektedir.
- Bir diğer özellik ise sunulacak hizmetin genel ve ortak ihtiyaçları karşılamak üzerine olmasıdır.
- Sunulan hizmetin kamu hizmeti sayılabilmesi için gerekli olan üçüncü özellik ise halkın yararına olması gerekmektedir.
- Son özellik ise sunulan hizmetin bazı dönemlerde veya geçici olarak sunulması değil düzenli ve sürekli olmasıdır.

Kamu hizmeti, özellikle Fransız idare hukuku doktrininden Türk kamu yönetimine geçen temel bir kavram olduğu bilinmekle birlikte toplumsal ihtiyaçların karşılanması amacıyla devlet veya yetkilendirilmiş kuruluşlar tarafından yürütülen faaliyetleri ifade eder. Doktrinde kamu hizmetine ilişkin temel ilkeler genellikle eşitlik, süreklilik, değişkenlik/uyarlama, tarafsızlık, erişilebilirlik, hesap verebilirlik ve etkinlik şeklinde sıralanmaktadır (Günday, 2022; Gözübüyük & Tan, 2023).

Eşitlik ilkesi, kişilerin kamu hizmetlerinden ayırım yapılmaksızın yararlanmasını zorunlu kılar. Süreklilik ilkesi, kamu hizmetlerinin kesintisiz işlenmesini gerektirir; özellikle elektrik, sağlık, eğitim gibi alanlarda bu ilke kritik önem taşır. Uyarlama ilkesi, kamu hizmetlerinin değişen toplumsal ihtiyaçlar doğrultusunda idare tarafından yeniden düzenlenebilmesini ifade eder (Günday, 2023). Bu ilke, özellikle modern kamu hizmetlerinde teknolojik gelişmeler ve kullanıcı beklentileriyle yakından ilişkilidir (Bağrıaçık, 2018). Ayrıca tarafsızlık, kamu hizmetinin siyasal etkilerden uzak ve objektif biçimde yürütülmesi gerektiğini belirtir.

Uluslararası literatürde de kamu hizmeti ilkeleri benzer şekilde tanımlanmakta; OECD ve SIGMA tarafından yayımlanan “Public Administration Principles” belgesinde şeffaflık, hesap verebilirlik, vatandaş odaklılık ve performans odaklı yönetim vurgulanmaktadır (OECD/SIGMA, 2019).

Anayasal boyutu ile kamu hizmeti kavramı değerlendirildiğinde de 1982 Anayasasının 47, 70, 76, 126, 127, 128 ve 137. maddelerinde yer almaktadır. Madde 47’de “*Kamu hizmeti niteliği taşıyan özel teşebbüsler, kamu yararının zorunlu kıldığı hallerde devletleştirilebilir*” şeklinde yer alırken; Madde70’ de “kamu hizmetine girme” hakkına ilişkin olarak “*Her Türk,*

kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir” şeklinde yer almaktadır. Yine 1982 Anayasasının 76. maddesinde kamu hizmeti ile ilgili olarak “Onsekiz yaşını dolduran her Türk milletvekili seçilebilir. ...kamu hizmetinden yasaklılar... affa uğramış olsalar bile milletvekili seçilemezler” ibareleri yer almaktadır. Madde 126’da “Kamu hizmetlerinin görülmesinde verim ve uyum sağlamak amacıyla, birden çok ili içine alan merkezi idare teşkilatı kurulabilir. Bu teşkilatın görev ve yetkileri kanunla düzenlenir” madde 127’de “...Mahalli idarelerin belirli kamu hizmetlerinin görülmesi amacı ile, kendi aralarında Cumhurbaşkanının izni ile birlik kurmaları ... kanunla düzenlenir.” Madde 128’de “kamu hizmeti görevlileri” ile ilgili olarak “Devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür.” Son olarak madde 137’de kanunsuz emrin yerine getirilip getirilmemesine ilişkin “Kamu hizmetlerinde herhangi bir sıfat ve suretle çalışmakta olan kimse, üstünden aldığı emri, yönetmelik, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, kanun veya Anayasa hükümlerine aykırı görürse, yerine getirmez ve bu aykırılığı o emri verene bildirir...” hükmü gereğince kamu hizmetlerinin gördürülmesi konusunda karşılaşılabilecek hukuksuzluğu karşı kamu hizmetini yerine getiren, görevini yapan ve hukuka aykırı davranmayacağını gösteren personeli koruyan bir maddedir. Bu bağlamda Danıştay ve Anayasa Mahkemesi içtihatlarında, bir faaliyetin kamu hizmeti niteliği kazanabilmesi için genel ve ortak ihtiyacı karşılaması, kamu otoritesinin sorumluluğu altında bulunması ve kamu gücü ayrıcalıklarıyla donatılarak yürütülmesi gerektiği belirtilmiştir (Akyılmaz, Sezginer & Kaya, 2021).

Kamu hizmetinin görülme şekilleri ise zaman içinde değişim göstermiş ve kamu yönetimi anlayışının dönüşümüyle çeşitlenmiştir. Geleneksel modelde kamu hizmetleri doğrudan idare tarafından örgütlü kamusal yapılar aracılığıyla yerine getirilirken, modern kamu yönetiminde farklı organizasyon biçimleri ortaya çıkmıştır. Hizmetin doğrudan görülmesinde idare hem örgütü kurar hem de personel ve kaynakları bizzat yöneterek hizmeti sunar. Buna karşılık hizmetin özel kesime gördürülmesi (privatization-özelleştirme-, outsourcing-dış kaynak kullanımı-, imtiyaz, yap-işlet-devret gibi yöntemler) kamu hizmetinin yürütülmesini özel hukuka tabi kişi veya şirketlere bırakırken, sorumluluk ve denetim devlet üzerinde kalmaya devam eder. Özellikle imtiyaz modeli, kamu hizmetinin belirli bir süreyle özel bir girişimciye bırakılması ve karşılığında yatırım, işletme veya finansman riskinin girişimci tarafından üstlenmesi esasına dayanır (Parlak, 2018). Bunun dışında, kamu hizmetinin yarı özerk kurumlar, düzenleyici ve denetleyici kurumlar ya da kamu iktisadi teşebbüsleri aracılığıyla yerine getirilmesi gibi karma modeller de bulunmaktadır. Tüm bu yöntemler, kamu

hizmetinin niteliğine, maliyet yapısına ve hizmetin kamu yararı ile rekabet dengesi arasındaki konumuna göre belirlenmektedir. Dolayısıyla kamu hizmetinin görülmesi, tek bir modele indirgenemeyecek kadar çeşitlenmiş olup idare, her durumda hizmetin yürütülmesi ve denetiminden nihai olarak sorumlu kalmaya devam eder (Gözler, 2020; Akyılmaz et al., 2021).

Kamu hizmeti kavramının bu kadar farklı yöntemlerle yürütülebiliyor olması, aynı zamanda kavramın literatürde neden geniş ve tartışmalı bir yer tuttuğunu da göstermektedir. Nitekim kamu kurum ve kuruluşları ile bu kurumlar adına hizmet sunan diğer örgütler tarafından yürütülen kamu hizmetleri; fonksiyonları, kapsamaları ve gördürülme şekilleri açısından önemli çeşitlilik taşımaktadır. Bu çok boyutlu yapı nedeniyle kamu hizmeti kavramı uzun süredir akademik tartışmaların odağında yer almakta; ancak yapılan literatür incelemesinde kavrama ilişkin lisansüstü tezleri sistematik biçimde analiz eden bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu durum, Türkiye’de kamu hizmeti üzerine yapılmış lisansüstü tezleri bibliyometrik bir yaklaşımla inceleyen bu araştırmayı hem özgün hem de alan yazını açısından tamamlayıcı nitelikte kılmaktadır. Özellikle yüksek lisans ve doktora tezlerinin bütüncül olarak değerlendirilmesi, kamu hizmeti kavramına ilişkin bilimsel birikimin görünür hâle getirilmesi ve alandaki eğilimlerin ortaya konulması bakımından önem arz etmektedir.

2. YÖNTEM

Araştırmanın bu kısmında, araştırmaya konu olan kavrama ilişkin çizilecek olan araştırma modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, verilerin elde edilme şekli ve verilerin analiz süreçlerine yer verilecektir.

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada veri analiz yöntemlerinden biri olan bibliyometrik analiz yöntemi kullanılarak analiz yapılmıştır. Bu bağlamda, bibliyometrik analiz, belirli bir alanda ve dönemde üretilen bilimsel yayınların ve bu yayınlar arasındaki ilişkilerin sayısal olarak analiz edilmesidir (Aria & Cuccurullo, 2017). Bibliyometrik analiz yöntemi ile akademik alanda yapılmış belirli çalışmaların bazı özellikleri analiz edilmek suretiyle, “bilimsel iletişime ilişkin” bazı bulgular elde edilmektedir (Güdü ve Dinç, 2017: 24). Diğer bir deyişle bibliyometrik analizde belgeler ya da bilimsel yayınların bazı özellikler açısından analiz edilmesine odaklanılmaktadır. Bu teknik ile birlikte (Borgman ve Furner, 2005):

- Daha önceden yapılmış olan çalışmalar derinlemesine incelenebilir,
- Literatürde çalışılan konuların tanınmasına imkân sağlayabilir,

- Araştırılan konunun alan yazınında etkisini artırmayı amaçlar ve
- İlgili konunun niteliklerinin belirlenerek, yeni araştırmaların yapılmasına fayda sağlayabilir.

2.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Bu araştırmanın evrenini; 1985-2024 yılları arasında “kamu hizmeti” kavramına ilişkin Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Başkanlığı Tez Merkezi veri tabanında yayınlanan lisansüstü tezler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise amaçsal örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme aracılığıyla tespit edilmiştir. Ölçüt örnekleme yönteminin amacı *“önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır”* (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 140). Bu bağlamda çalışmanın evrenini, erişimine yazar tarafından izin verilen yayımlanmış 968 lisansüstü tez oluşturmaktadır.

2.3. Veri Kaynakları ve Veri Toplama Tekniği

Çalışmada veri kaynağı, YÖK Ulusal Tez Merkezi’nin <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> internet adresinden ulaşılan kayıtlardır. İlgili link üzerinden 05.04.2024 / 05.05.2024 tarihleri arasında taramalar yapılmış olup; yapılan taramaların sonuçları esas alınmıştır.

Bu çalışmada veri toplama tekniği olarak “doküman incelemesi” tekniği kullanılmıştır. Bu teknik doğrudan gözlem ve görüşmenin mümkün olmadığı durumlarda kullanılan bir teknik olup; araştırmanın parametrelere ilişkin bilgileri kapsayan yazılı materyallerin incelenmesine dayanır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Dolayısıyla çalışmanın da amacını oluşturan kamu hizmeti kavramını konu edinen lisansüstü tezlerin incelenmesi için “en iyi veri toplama tekniği” olarak doküman incelemesi tekniği söylenebilir. Çünkü doküman inceleme tekniği araştırılan konuyu gözden geçirmeyi ve analiz edilecek bulguları bulmayı sağlar. Diğer bir deyişle, “doküman incelemesi tekniğinin verilerin incelenmesi ve yorumlanması yoluyla anlam çıkarma, anlayış kazanma ve somut ve gerçek verilere dayalı bilgi geliştirmeyi sağlayan bir veri toplama tekniği” olduğunu söylemek mümkündür (Karaoğlu, 2024: 758).

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmada söz konusu parametrelere ilişkin verilerin analizi için SPSS 29 programından faydalanılmış olup, ilgili program ile verilerin yüzde ve frekans değerleri bulunmuştur. Ayrıca çalışmada kelime bulutu oluşturabilmek için WordArt programından yararlanılmıştır. Araştırmada aşağıda sıralanan bibliyometrik göstergelerle “kamu hizmeti” konusunda hazırlanan sorulara

cevap aranmaya çalışılmaktadır. Bu araştırmanın araştırma sorusu; “*Türkiye’de Kamu Yönetimi alanında yapılmış lisansüstü tezlerin içerisinde kamu hizmeti kavramına ilişkin yapılan lisansüstü çalışmaların çeşitli değişkenler açısından görünümü nasıldır?*” şeklinde oluşturulmuştur. Oluşturulan soru cümlesi ekseninde bazı alt sorular oluşturularak yanıtlar aranmaktadır. Bu soru cümlesine bağlı olarak yapılan çalışmaların bibliyometrik özelliklerini de ortaya çıkarmaya yönelik oluşturulan alt sorular ise şöyledir:

- 1 Kamu hizmeti hakkında yapılmış lisansüstü tezlerin yayımlanma yıllarına göre dağılımı nasıldır?
- 2 Kamu hizmeti hakkında yapılmış lisansüstü tezlerin üniversiteler açısından dağılımları nasıldır?
- 3 Kamu hizmeti hakkında yapılmış lisansüstü tezlerin yüksek lisans-doktora düzeyleri açısından dağılımları nasıldır?
- 4 Kamu hizmeti kavramı hakkında çalışılmış lisansüstü tezlerin ilişkilendirildikleri konularına göre dağılımları nasıldır?
- 5 Konusu Kamu Yönetimi olan kamu hizmeti tezlerinin enstitülerine göre dağılımları nasıldır?
- 6 Konusu Kamu Yönetimi olan kamu hizmeti tezlerinin araştırma yöntemlerine göre dağılımları nasıldır?
- 7 Konusu Kamu Yönetimi olan kamu hizmeti tezlerinin danışman unvanlarına göre dağılımı nasıldır?

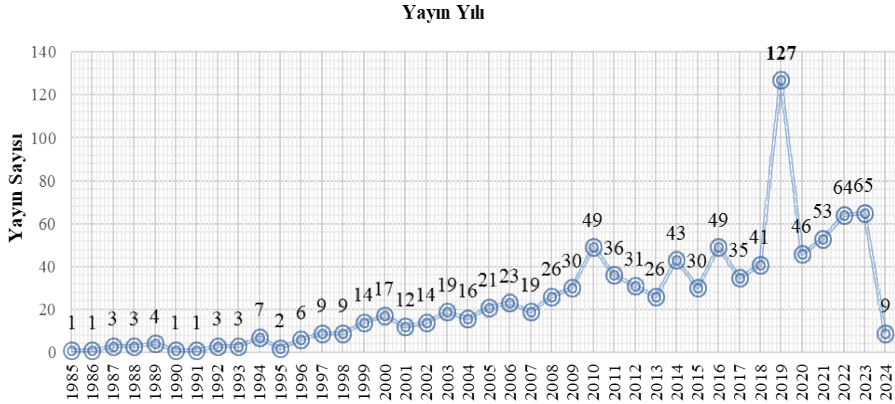
Çalışmanın verilerinin toplanması amacıyla YÖK Ulusal Tez Merkezinin tarama terimi bölümüne “kamu hizmeti” kavramı yazılarak tarama yapılmıştır. 1985-2024 yılları arasında ilgili kavramla alakalı olarak 968 lisansüstü teze ulaşılmıştır. Bu tezlere ait bibliyografik bilgilerini gösteren “Tez Analiz Formu” oluşturulmuştur. Tez analiz formu, Excel belgesine işlenerek, örnekleme dahil edilen tezlerin türlerine, yayımlandıkları senelere, yazıldıkları üniversite ve enstitülerine, konularına, danışman hocaların ünvanına ve araştırma yöntemlerine göre sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırma yapılırken literatür taramasında rastlanılan benzer çalışmalar referans alınmış olup yedi boyutta analiz gerçekleştirilmiştir. Microsoft Excel dosyasında sınıflandırılan veriler SPSS 29 programına aktarılarak yüzde ve frekans analizi yapılmıştır. Kamu hizmetine ilişkin konulara ait bilgilerde Word Art programına girilerek kelime bulutu oluşturulmuştur. Ayrıca analize ilişkin diğer bilgiler grafik ve tablolara dönüştürülmüştür.

3. Bulgular

Bu bölümde parametrelere ilişkin elde edilen veriler, tablo, şekil ve grafiklerle görsel olarak sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Birinci Soru Cümlesine İlişkin bulgular

Türkiye’de kamu hizmeti hakkında yapılmış lisansüstü tezlerin yayımlandıkları yıllara göre dağılımı grafik 1’de sunulmuştur.

Grafik 1. Kamu Hizmeti ile ilgili Lisansüstü Tezlerin Yıllara Göre Yayın Sayısı (1985-2024)

YÖKTEZ üzerinden yapılan araştırmaya göre 1985 ile 2024 yılları arasında “kamu hizmeti” kavramına ilişkin 968 adet lisansüstü tez yazıldığı görülmektedir. Yazılan tezler yıllar bazında değerlendirildiğinde; 1985, 1986, 1990 ve 1991 yıllarına ait birer (1) adet tez çalışması yapıldığı görülmektedir. 1995 yılında iki adet, 1987, 1988, 1992, 1993 yıllarında üçer adet, 1989 yılında dört adet, 1996 yılında altı adet, 1994 yılında yedi adet ve 1997 ile 1998 yıllarında dokuz adet tez yazıldığı görülmektedir. 2001 yılında on iki adet, 1999 ve 2002 yılında on dört adet tez yazılmıştır. 2004 yılında on altı, 2000 yılında on yedi, 2003 ve 2007 yıllarında on dokuz adet tez yazılmıştır. 2005 yılında yirmi bir adet, 2006 yılında yirmi üç adet, 2008 ve 2013 yılında yirmi altı adet tez yazılmıştır. 2009 ve 2015 yılında otuz adet, 2012 yılında otuz bir adet, 2017 yılında otuz beş adet, 2011 yılında otuz altı adet tez yazılmıştır. 2018 yılında kırk bir adet, 2014 yılında kırk üç adet, 2020 yılında kırk altı, 2010 ve 2016 yılında kırk dokuz adet tez yazılmıştır. 2021 yılında elli üç adet tez yazılmıştır. 2022 yılında altmış dört, 2023 yılında ise altmış beş tez yazılmıştır. Grafik 1’de görüldüğü üzere, kamu hizmeti kavramına ilişkin lisansüstü tezlerin 2000’li yıllardan öncesine göre arttığı görülmektedir. Bu konuya ilişkin en fazla lisansüstü çalışma ise

2019 yılında yapılmıştır. 2019 yılında kamu hizmetine ilişkin 127 adet tez yazıldığı görülmektedir. 2024 yılının ilk çeyreğinde ise 9 adet lisansüstü çalışma yapılmıştır. “Hazırlanmakta Olan Tezler” kısmına bakıldığında ise konuya ilişkin yeni çalışmaların hazırlandığı ve henüz yayınlanmadığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kamu hizmetine ilişkin yapılan çalışmaların artacağını düşünmek yanlış olmayacaktır.

İkinci Soru Cümlesine İlişkin Bulgular

Türkiye’de kamu hizmeti hakkında yapılmış lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımı alfabetik sıraya göre aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 1. Kamu Hizmeti ile İlgili Lisansüstü Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Üniversiteler (A-G)	(f)	(%)	Üniversiteler (G-M)	(f)	(%)	Üniversiteler (M-Z)	(f)	(%)
Abant İzzet Baysal Üni.	1	0,1	Gaziosmanpaşa Üni.	2	0,2	Mardin Artuklu Üni.	1	0,1
Adnan Menderes Üni.	5	0,51	Gümüşhane Üni.	2	0,2	Marmara Üni.	52	5,37
Afyon Kocatepe Üni.	2	0,2	Hacettepe Üni.	26	2,68	Mersin Üni.	9	0,92
Akdeniz Üni.	21	2,16	Haliç Üni.	3	0,3	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üni.	4	0,41
Aksaray Üni.	3	0,3	Harran Üni.	1	0,1	Muğla Sıtkı Koçman Üni.	9	0,92
Altınbaş Üni.	3	0,3	Hasan Kalyoncu Üni.	3	0,3	Muğla Üni.	3	0,3
Anadolu Üni.	8	0,82	Hatay Mustafa Kemal Ü. Üni.	4	0,41	Mustafa Kemal Üni.	2	0,2
Ankara Hacı Bayram Veli Üni.	19	1,96	Hitit Üni.	1	0,1	Namık Kemal Üni.	2	0,2
Ankara Sosyal Bilimler Üni.	3	0,3	İhsan Doğramacı Bilkent Üni.	2	0,2	Necmettin Erbakan Üni.	6	0,61
Ankara Üniversitesi	123	12,7	İnönü Üni.	8	0,82	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üni.	3	0,3
Ankara Yıldırım Beyazıt Üni.	11	1,13	İstanbul Aydın Üni.	14	1,44	Niğde Ömer Halisdemir Üni.	4	0,41
Atatürk Üni.	6	0,61	İstanbul Bilgi Üni.	3	0,3	Niğde Üni.	3	0,3
Atılım Üni.	6	0,61	İstanbul Esenyurt Üni.	1	0,1	Nişantaşı Üni.	2	0,2
Aydın Adnan Menderes Üni.	2	0,2	İstanbul Gedik Üni.	2	0,2	Okan Üni.	2	0,2
Bahçeşehir Üni.	9	0,92	İstanbul Gelişim Üni.	4	0,41	Ondokuz Mayıs Üni.	7	0,72
Balıkesir Üni.	3	0,3	İstanbul Kültür Üni.	7	0,72	Ordu Üni.	1	0,1
Başkent Üni.	3	0,3	İstanbul Medeniyet Üni.	2	0,2	Orta Doğu Teknik Üni.	9	0,92
Bayburt Üni.	1	0,1	İstanbul Medipol Üni.	6	0,61	Özyeğin Üni.	2	0,2

Beykent Üni.	10	1,03	İstanbul Okan Üni.	4	0,41	Pamukkale Üni.	6	0,61
Bilecik Şeyh Edebali Üni.	3	0,3	İstanbul Rumeli Üni.	1	0,1	Polis Akademisi	8	0,82
Bingöl Üni.	1	0,1	İstanbul Şehir Üni.	1	0,1	Recep Tayyip Erdoğan Üni.	1	0,1
Boğaziçi Üni.	5	0,51	İstanbul Teknik Üni.	17	1,75	Sakarya Uygulamalı Bilimler Üni.	1	0,1
Bolu Abant İzzet Baysal Üni.	2	0,2	İstanbul Ticaret Üni.	2	0,2	Sakarya Üni.	20	2,06
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üni.	1	0,1	İstanbul Üniversitesi	70	7,23	Selçuk Üni.	42	4,33
Bursa Uludağ Üni.	1	0,1	İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa	1	0,1	Sivas Cumhuriyet Üni.	5	0,51
Celal Bayar Üni.	3	0,3	İzmir Ekonomi Üni.	1	0,1	Süleyman Demirel Üni.	18	1,85
Cumhuriyet Üni.	4	0,41	İzmir Kâtip Çelebi Üni.	3	0,3	Tekirdağ Namık Kemal Üni.	1	0,1
Çağ Üni.	1	0,1	İzmir Üni.	2	0,2	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üni.	1	0,1
Çanakkale Onsekiz Mart Üni.	3	0,3	Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi	1	0,1	Tokat Gaziosmanpaşa Üni.	4	0,41
Çankaya Üni.	4	0,41	Kadir Has Üni.	2	0,2	Trakya Üni.	4	0,41
Çankırı Karatekin Üni.	2	0,2	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üni.	2	0,2	Turgut Özal Üni.	1	0,1
Çukurova Üni.	4	0,41	Kara Harp Okulu Komutanlığı	1	0,1	Türk Hava Kurumu Üni.	7	0,72
Dicle Üni.	4	0,41	Karabük Üni.	4	0,41	Ufuk Üni.	2	0,2
Dokuz Eylül Üni.	45	4,64	Karadeniz Teknik Üni.	5	0,51	Uludağ Üni.	3	0,3
Dumlupınar Üni.	6	0,61	Karamanoğlu Mehmetbey Üni.	9	0,92	Université Jean Moulin (Lyon III)	1	0,1
Düzce Üni.	1	0,1	Kastamonu Üni.	2	0,2	Uşak Üni.	4	0,41
Ege Üni.	4	0,41	Kırgızistan-Türkiye Manas Üni.	1	0,1	Üsküdar Üni.	2	0,2
Erciyes Üni.	4	0,41	Kırıkkale Üni.	14	1,44	Van Yüzüncü Yıl Üni.	6	0,61
Eskişehir Osmangazi Üni.	2	0,2	Kırşehir Ahi Evran Üni.	1	0,1	Yalova Üni.	6	0,61
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üni.	1	0,1	Kocaeli Üni.	13	1,34	Yaşar Üni.	2	0,2
Fatih Üni.	2	0,2	Koç Üni.	1	0,1	Yeditepe Üni.	4	0,41
Fırat Üni.	6	0,61	KTO Karatay Üni.	1	0,1	Yıldırım Beyazıt Üni.	2	0,2
Galatasaray Üni.	11	1,13	Kütahya Dumlupınar Üni.	2	0,2	Yıldız Teknik Üni.	5	0,51
Gazi Üni.	64	6,61	Maltepe Üni.	3	0,3	Yüzüncü Yıl Üni.	3	0,3
Gaziantep Üni.	6	0,61	Manisa Celal Bayar Üni.	3	0,3	Zirve Üni.	1	0,1

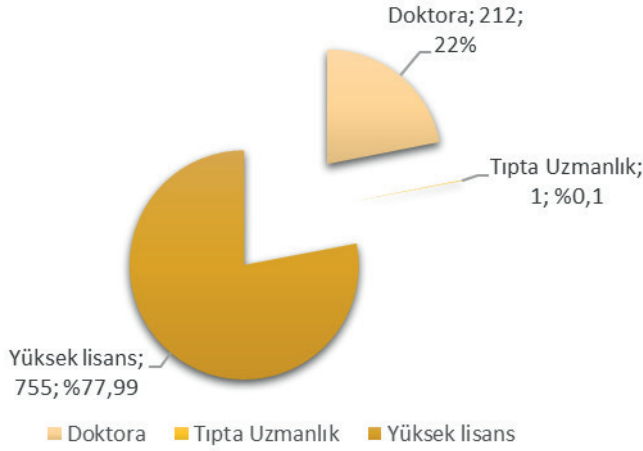
Toplam Frekans=968 // Toplam Yüzde (%) =100

Tablo 1’de görüldüğü üzere 136 farklı üniversitede kamu hizmeti kavramına ilişkin toplam 968 adet lisansüstü tez yazılmıştır. 30 farklı üniversitede birer adet (%0,10) tez yazılmıştır. 26 farklı üniversitede ikişer adet (%0,20) tez yazılmıştır. 19 farklı üniversitede üçer adet (%0,30) tez yazılmıştır. 16 farklı üniversitede dörder adet (%0,41) tez yazılmıştır. 5 farklı üniversitede beşer adet (%0,51) tez yazılmıştır. 10 farklı üniversitede altışar adet (%0,61) tez yazılmıştır. 3 farklı üniversitede yedişer adet (%0,72) tez yazılmıştır. 3 farklı üniversitede sekizer adet (%0,82) tez yazılmıştır. 5 farklı üniversitede dokuzar adet (%0,92) tez yazılmıştır. Sadece Beykent Üniversitesi’nde on adet (%1,03) lisansüstü tez yazılmıştır. Ankara Yıldırım Beyazıt ve Galatasaray Üniversitelerinde on birer adet (%1,13) lisansüstü tez yazılmıştır. Yalnızca Kocaeli Üniversitesinde on üç adet (%1,34) lisansüstü tez yazılmıştır. İstanbul Aydın Üniversitesi ve Kırıkkale Üniversitesinde on dört adet (%1,44) lisansüstü tez yazılmıştır. İstanbul Teknik Üniversitesi’nde on yedi adet (%1,75) lisansüstü tez yazılmışken; Süleyman Demirel Üniversitesi’nde on sekiz adet (%1,85); Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi’nde on dokuz adet (%1,96); Sakarya Üniversitesi’nde yirmi adet (%2,06); Akdeniz Üniversitesi’nde yirmi bir adet (%2,16) tez yazılmıştır. Sadece Hacettepe Üniversitesi’nde yirmi altı adet (%2,68) tez yazılmıştır.

Kamu hizmeti kavramına ilişkin yazılan 968 tezin en çok çalışıldığı üniversiteler; Selçuk Üniversitesi’nde kırk iki adet (%4,33), Dokuz Eylül Üniversitesi kırk beş adet (%4,64), Marmara Üniversitesi elli iki adet (%5,37), Gazi Üniversitesi altmış dört adet (%6,61), İstanbul Üniversitesi yetmiş adet (%7,23) ve son olarak Ankara Üniversitesi yüz yirmi üç adet (%12,70) lisansüstü tez yazıldığı görülmüştür. Bu bilgilere göre kamu hizmetine ilişkin en fazla lisansüstü çalışmanın Ankara Üniversitesi’nde yazıldığı görülmektedir.

Üçüncü Soru Cümlesine İlişkin Bulgular

Türkiye’de kamu hizmeti hakkında yapılmış lisansüstü tezlerin türlerine göre dağılımı aşağıdaki grafikte sunulmuştur.

Şekil 2. Kamu Hizmeti ile İlgili Lisansüstü Tezlerin Türlerine Göre Dağılımı

Şekil 2’de görüldüğü üzere 968 adet lisansüstü tezin %22’sini oluşturan 212 adet doktora tezi bulunmaktadır. Kamu hizmeti kavramına ilişkin lisansüstü tezlerin %77,99’unu oluşturan 755 adet yüksek lisans tezi bulunmaktadır. Yalnızca bir adet (%0,1) tıpta uzmanlık alanında “kamu hizmeti” kavramına ilişkin lisansüstü çalışma yapıldığı görülmektedir. Bu bilgilere göre kamu hizmeti kavramına ilişkin en fazla lisansüstü tezin yüksek lisans düzeyinde verildiği görülmektedir.

Dördüncü Soru Cümlesine İlişkin Bulgular

Türkiye’de kamu hizmeti hakkında yapılmış lisansüstü tezlerin konularına göre dağılımı aşağıda yer alan kelime bulutunda olduğu gibidir.

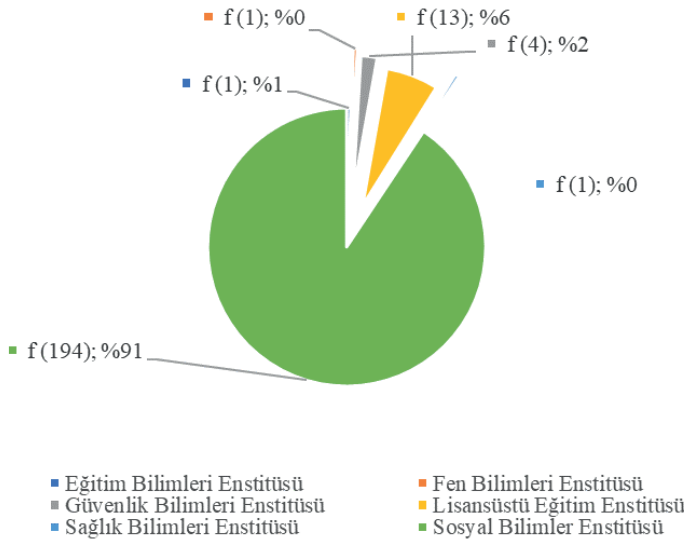
5. Konusu Kamu Yönetimi olan “kamu hizmeti” tezlerinin enstitülerine göre dağılımları nasıldır?

6. Konusu Kamu Yönetimi olan “kamu hizmeti” tezlerinin araştırma yöntemlerine göre dağılımları nasıldır?

7. Konusu Kamu Yönetimi olan “kamu hizmeti” tezlerinin danışman unvanlarına göre dağılımı nasıldır?

Beşinci Soru Cümlesine İlişkin Bulgular

Türkiye’de Kamu Yönetimi alanında yazılan lisansüstü tezlerden “kamu hizmeti” kavramına ilişkin olanların enstitülerine göre dağılımları aşağıda yer alan şekil 4’te görüldüğü gibidir.

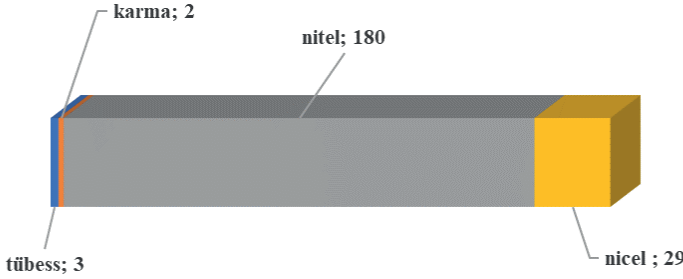

Şekil 4. Konusu Kamu Yönetimi Olan “Kamu Hizmeti” Tezlerinin Enstitülerine Göre Dağılımları

Şekil 4’e göre konusu kamu yönetimi olan “kamu hizmeti” tezlerinin enstitülerine göre dağılımları; Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Fen Bilimleri Enstitüsü ve Sağlık Bilimleri Enstitüsü’nde birer (1) adet; Güvenlik Bilimleri Enstitüsü’nde dört (4) adet, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü on üç (13) adet şeklindedir. Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde kamu hizmetine ilişkin yazılan tez sayısı ise %91 oran ile 194 adettir. Dolayısıyla kamu hizmeti ile ilgili en fazla çalışılan enstitü olarak 214 adet çalışmanın %91’ini (194) oluşturan Sosyal Bilimler Enstitüsü olduğu görülmektedir.

Altıncı Soru Cümlesine İlişkin Bulgular

Türkiye’de Kamu Yönetimi alanında yazılan lisansüstü tezlerden “kamu hizmeti” kavramına ilişkin olanların araştırma yöntemlerine göre dağılımları grafik 5’te görüldüğü gibidir.

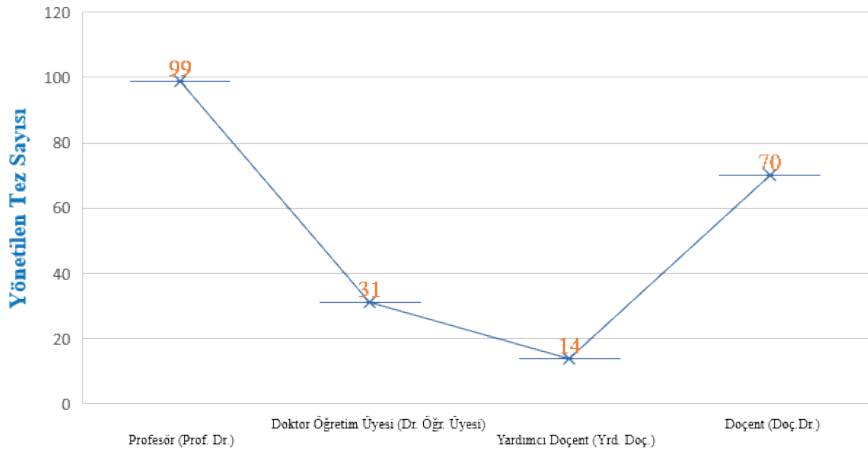
Şekil 5. Konusu Kamu Yönetimi Olan “Kamu Hizmeti” Tezlerinin Araştırma Yöntemlerine Göre Dağılımı

Şekil 5’te görüldüğü üzere, Kamu Yönetimi bilim dalında yazılmış kamu hizmeti ile ilgili lisansüstü tezlerinin araştırma yöntemleri incelendiğinde; 1985, 1994 ve 1999 yılında yazılmış tezlerin yayınlanma izni olmadığı görülmüştür. Dolayısıyla veri tabanı üzerinden yayınlanma izni bulunmayan bu üç adet tezlerin içeriğine ulaşamadığı için araştırma yöntemlerine dair bilgiye de ulaşamamıştır. Yöntem analizi yapılırken bu üç tez kapsam dışı bırakılmıştır.

Lisansüstü tezlerde kullanılan araştırma yöntemleri incelendiğinde nitel, nicel ve karma yöntemlerin tercih edildiği görülmektedir. Araştırma yöntemlerinden karma yöntemi kullanan iki adet teze ulaşılmıştır. Bu tezlerde, nitel ve nicel yöntemlerin beraber kullanıldığı görülmüştür. Ayrıca bu tezlerin lisansüstü tezler içerisinde yüksek lisans düzeyinde yazıldığı görülmüştür. Bir diğer araştırma yöntemi olan nicel yöntem kullanılarak hazırlanan lisansüstü tez sayısı yirmi dokuz olarak bulunmuştur. Son olarak nitel yöntem tekniği kullanılarak yazılan lisansüstü tez sayısına bakıldığında yüz seksen adet olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Bu bağlamda kamu hizmetine ilişkin yazılan tezlerde kullanılan araştırma yönteminin %85,30 oranı ile nitel yöntemler olduğunu söyleyebiliriz.

Yedinci Soru Cümlesine İlişkin Bulgular

Türkiye’de konusu Kamu Yönetimi olan “kamu hizmeti” tezlerinin danışman unvanlarına göre dağılım grafiği aşağıda olduğu gibidir.

Şekil 6. Konusu Kamu Yönetimi Olan “Kamu Hizmeti” Tezlerinin Danışman Unvanlarına Göre Dağılımı

Şekil 6’ te görüldüğü üzere toplamı 214 olan lisansüstü tezin doksan dokuz (99) adeti Profesör (Prof. Dr.) ünvanlı akademik danışman rehberliğinde hazırlanmıştır. Ünvanı Doçent (Doç. Dr.) olan akademik danışman rehberliğinde hazırlanan lisansüstü tez sayısı yetmiş (70) olarak bulunmuştur. 6 Mart 2018 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan “Yükseköğretim Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” ile Yardımcı Doçent (Yrd. Doç.) ünvanı Doktor Öğretim Üyesi (Dr. Öğr. Üyesi) olarak değiştirilmiştir. Dolayısıyla ilgili tarihten önceki çalışmalara danışmanlık yapan akademik personellerin ünvanı Yardımcı Doçent (Yrd. Doç.) olarak kullanıldığı için bibliyometrik analiz yapılırken bu husus dikkate alınarak yapılmıştır. Bu bağlamda 6 Mart 2018 tarihinden önce yazılan tezlerin akademik danışmanlığını yapan Yardımcı Doçentlerin (Yrd. Doç.) yönettiği tez sayısı on dört (14) olarak bulunurken; 6 Mart 2018 tarihinden sonra yazılan tezlerin akademik danışmanlığını yapan Doktor Öğretim Üyesi (Dr. Öğr. Üyesi) ünvanlı danışmanların yönettiği tez sayısı otuz bir (31) olarak bulunmuştur. Lisansüstü tezlerin yazılmasına en çok danışmanlık yapan unvanının Profesör (Prof. Dr.) olduğu sonucuna varılmıştır.

SONUÇ

Kamu hizmeti kavramı hem idare hukukunun hem de kamu yönetiminin önemli kavramlarından biri olarak kullanıldığı bilinmektedir. Özellikle akademik çalışmalara konu olan bu kavrama ilişkin yazılan lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizinin yapıldığı bu çalışma için 968 adet yazılmış teze

ulaşılmıştır. Bu tezlerin yazılma yılları 1985 ila 2024 yılının mayıs ayına kadarki süreyi kapsamaktadır. “1985-2024”yılları arasında kamu hizmetine ilişkin lisansüstü tezin yazıldığı yıl 2019 olarak bulunmuştur. Çalışmaların birbirinden farklı disiplinlerde yapıldığı görülmüştür. Birbirinden farklı disiplinlere konu olduğuna dair oluşturulan kelime bulutunda da görüldüğü üzere, en yoğun olarak araştırma yapan bilim dalı kamu yönetimi olarak bulunmuştur. Özellikle bilimsel çalışmalarda olması beklenen disiplinler arası çalışmaların kamu hizmeti kavramı özelinde yoğunlukla sağlandığını söylemek mümkündür. Bu bağlamda Kamu Yönetimi bilim dalında 214 adet lisansüstü teze ulaşılmıştır. Bu tezlere ilişkin bibliyometrik analiz yapıldığında; araştırmalarda en çok nitel çalışma yönteminin kullanıldığı (180 adet), akademik danışmanların yoğunlukta Prof. Dr. kadrosunda olan akademisyenlerden oluştuğu ve Sosyal Bilimler Enstitüsünde çalışmaların ağırlık kazandığı sonucuna varılmıştır.

İncelenen 968 adet tezin 755 adetini yüksek lisans tezi oluşturduğu, yalnızca bir adetini tıpta uzmanlık alanında yazıldığını ve geriye kalan 212 adet tezin doktora tezi olduğu ve çoğunlukla nitel veri analiz yöntemi ile analiz edildiği saptanmıştır. Dolayısıyla doktora düzeyinde yüksek lisans düzeyine nispeten daha az çalışmanın yapılmış olması, doktora düzeyinde de bu çalışmalara daha çok ağırlık verilmesi gerektiği söylenebilir. Ayrıca nicel çalışmaların daha az tercih edilmesi konusundaki eksikliğin giderilerek kamu hizmetini ölçen anket ölçeklerinin geliştirilmesi, nicel çalışmaların sayısını ve niteliğini arttıracakı söylenebilir.

Son olarak kamu hizmeti ile ilgili son yıllarda lisansüstü tezlerde büyük oranda artış olduğu da fark edilmiştir. Son yıllarda çalışmaların bu konu özelinde artmasının nedenlerinin araştırılması da farklı çalışmalara konu önerisi olarak düşünülebilir.

Kaynakça

- Akkaya, R. (2003). Kamu hukuku eğitiminin Fransa’da tarihsel kökleri ve kamu hukuku okulları üzerine notlar. *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 7(3-4), 139-155.
- Akılmaz, B., Sezginer, M., & Kaya, C. (2021). *Türk idare hukuku*. Seçkin Yayıncılık.
- Aria, M., & Cuccurullo, C. (2017). Bibliometrix: An R-tool for comprehensive science mapping analysis. *Journal of Informetrics*, 11(4), 959-975. <https://doi.org/10.1016/j.joi.2017.08.007>
- Anayasa Mahkemesi. (1994). E. 1994/43, K. 1994/42-2, 27.12.1994 tarihli karar.
- Bağrıaçık, A. (2018). Kamu Hizmetinin Uyarlama İlkesi Üzerine Bir Değerlendirme. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 26(3), 155-183. <https://doi.org/10.15337/suhfd.390939>
- Borgman, C. L., & Furner, J. (2005). Scholarly communication and bibliometrics. *Annual Review of Information Science and Technology*, 36, 2-72.
- Gözler, K. (2020). *İdare hukuku* (Cilt 1-2). Ekin Yayınevi.
- Gözübüyük, A. Ş., & Tan, T. (2023). *İdare hukuku* (Cilt 1). Ankara: Turhan Kitabevi.
- Güdü Demirbulat, Ö., & Tetik Dinç, N. (2017). Sürdürülebilir turizm konulu lisansüstü tezlerin bibliyometrik profili. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 14(2), 20-30. <https://doi.org/10.24010/soid.334320>
- Günday, M. (2022). *İdare hukuku*. Ankara: İmaj Yayınevi.
- İşten, İ. (2007). Kamu hizmeti kavramı ve unsurları. *Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kararları Dergisi*, (22).
- Karaoğlu, K. (2024). Türkiye’de vurmali çalgılar alanında yazılmış lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (39), 753-771. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1469453>
- OECD/SIGMA. (2019). *The Principles of Public Administration*. OECD Publishing.
- Parlak, B. (2018). Kamu hizmeti anlayışında dönüşüm: Yeni kamu işletmeciliği ve kamu hizmetlerinin görülme biçimleri. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(1), 1-22.
- Resmî Gazete. (1982). *Türkiye Cumhuriyeti Anayasası*.
- Sarısu, A. (2011). Tanıma kavuşturulamayan kamu hizmeti. *Yargutay Dergisi*, 37(3), 41-60.
- Ulusoy, A. (1999). Fransız ve AB kamu hizmeti anlayışlarının Türk hukukuna etkisi. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (AÜHFD)*, 48(1-4), 165-176.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.